

Groene Hart

27-12-22

Uitstoot stikstof moet omlaag, grondwaterpeil moet omhoog: hebben boeren nog toekomst in onze regio?

René Cazander

Minder uitstoot van stikstof en een hoger grondwaterpeil. De plannen van het Rijk hebben voor het Groene Hart zeker (grote) gevolgen, is de verwachting. Verdwijnt het idyllische beeld van vee in de wei en trekt de woningbouw - verder - het gebied in? „Zolang er gras blijft, heb je koeien nodig.”

Aad Straathof laat op tweede paasdag traditiegetrouw zijn koeien, na een winter op stal, in de wei los. Dat levert een leuk schouwspel op. En als het aan de Luimuidenaar ligt, die bestuurslid is van de land-en tuinbouworganisatie LTO, blijft hij dit spektakel nog jaren verzorgen. Want ondanks alle dreigende plannen uit Den Haag om de uitstoot van stikstof en CO2 terug te dringen, blijft er een toekomst weggelegd voor de veehouders in ons gebied. „Zolang er gras blijft, heb je koeien nodig.”

Straathof is actief voor LTO regio West, waaronder de provincies Noord- en Zuid-Holland en Utrecht vallen. Hier is hij ‘het oliemannetje op het gebied van de veenweide’, zoals hij het zelf omschrijft. Hij had veertig jaar een veehouderij in Leimuiden. Sinds twee jaar runt hij een kampeerboerderij met wat vee ernaast.

Strijdvaardig

Het Groene Hart is voornamelijk een veenweidegebied, dat te maken heeft met bodemdaling. Hierbij komt het schadelijke CO2 vrij. Om deze uitstoot af te remmen, moet het grondwaterpeil omhoog, is het voorstel. Hierdoor droogt het veen minder uit en daalt de grond en, leert de praktijk, komt er minder CO2 vrij.

Hoe denkt het LTO-bestuurslid dat het Groene Hart er over, pak hem beet twintig jaar, uitziet? „Minder koeien in de wei, aan de randen van het stedelijk gebied beperkte woningbouw, meer biodiversiteit op plekken waar nu weiland is en meer recreatiemogelijkheden.” Dit perspectief is prima te billijken, benadrukt hij. „Als het maar op de juiste manier en samen met de betrokkenen gebeurt.”

Volgens Straathof is het besef dat er iets moet gebeuren om het milieu te sparen zeker bij de boeren in onze regio doorgedrongen. Ze zijn strijdvaardig, maar de plannen van de overheid

hebben onder de agrariërs ook grote onzekerheid over hun toekomst veroorzaakt, stelt hij. De aangekondigde maatregelen gaan alle boeren raken, is zijn overtuiging.

Fatsoenlijk betaald

Niet alleen emotioneel. „Als je serieus een aantal boeren uitschakelt en daarmee koeien, is er minder mest beschikbaar voor de akkerbouwers. Die gaan dan kunstmest kopen. Dat is een product dat heel veel van het milieu vergt.”

Gaan de ingrijpende plannen een kaalslag in het Groene Hart veroorzaken? Dat hangt volgens het Leimuidense LTO-bestuurslid van meerdere factoren af. Een belangrijke is hoe snel het Rijk innovaties in de agrarische sector gaat stimuleren. „Die kan de boer niet alleen opbrengen. Dus daar moet de overheid aan bijdragen. Daar hoort ook bij dat de boer voor zijn product fatsoenlijk betaald krijgt.”

Er zijn diverse oplossingen om de immense problemen rond de stikstof en CO₂-uitstoot op te lossen. Naast innovaties van het boerenbedrijf is er de optie van het uitkopen van agrariërs. Dit is de kortste en meest duidelijke manier, stelt Straathof. Gemiddeld stoppen er al jaren vijf á zes boeren per dag, maar dat is te weinig. Er is haast geboden.

Minder intensief

Het LTO-bestuurslid wijst op de gevaren van de regeling. „Wanneer een boer wordt uitgekocht, is juridisch gezien de uitstoot van dat bedrijf nul. Als je daarin doorslaat, heb je een kaalslag op twee manieren. De koeien verdwijnen, je haalt een deel van de voedselproductie weg, het kost de belastingbetaler te veel geld en je creëert een nieuw probleem. Want wat doe je met de grond die achterblijft?”

Aan de andere kant biedt een bedrijfsbeëindiging wel weer kansen voor de boeren die overblijven. Dat zullen er meer zijn dan het aantal dat vertrekt of het bedrijf verkoopt, verwacht de Leimuidenaar. „Het zullen boeren worden die op een minder intensieve manier werken. Minder vee per hectare. Doorgaans is dat geen verdienmodel. Dus moeten ze er wat bij gaan doen, zoals natuurbeheer. Wanneer de boer dat doet, is dat een stuk goedkoper. Een tiende van wat het de belastingbetaler kost.”

Als gevolg van de ontwikkelingen zal het Groene Hart natter worden. Dat is onvermijdelijk, stelt Gilles Erkens, onderzoeker bodemdaling van kennisinstituut Deltares en Universiteit van Utrecht. Het grondwaterpeil in het veenweidegebied moet omhoog om de uitstoot van CO₂ terug te dringen, aldus Erkens. „Het doel uit het klimaatakkoord is om landelijk de uitstoot hiervan in 2030 met een megaton terug te brengen. De uitstoot is nu 5,6 megaton per jaar. Het groene Hart is een van de twee hoofdveengebieden in ons land.”

Blijven onmisbaar

Gevolg is dat het aantal boeren zal dalen, omdat vee op minder plekken kan lopen. Voor Erkens is het duidelijk: de boeren blijven onmisbaar als landschapsbeheerder. „Als je niet meer zou beweiden, zou het gebied een bos of ruigte worden. We hebben de veehouders nodig om het veenweidegebied met haar vogels in stand te houden. Wel zullen ze het moeten gaan doen met minder koeien. Dat heeft gevolgen voor de melkproductie. Minder vee is goed

voor de uitstoot van stikstof. Maar om toch een bestaansrecht te hebben, zullen de overgebleven boeren op zoek gaan naar neveninkomsten. Een optie is andere teelt, zoals lisdodde of cranberries of natuurbeheer.”

Friso de Zeeuw, emeritus-hoogleraar ruimtelijke ordening aan de TU Delft, ziet net als LTO en Erkens duidelijk kansen voor het Groene Hart, wanneer de plannen van de overheid werkelijkheid worden. De koeien ziet hij evenmin verdwijnen. Volgens De Zeeuw speelt in ons gebied met name de discussie rond het grondwaterpeil. Hij verwacht dat sommigen boeren ermee stoppen en hun bedrijf overdoen aan collega's.

Grondbank

De Zeeuw pleit voor de oprichting van een zogeheten grondbank, waarin alle te koop aangeboden weilanden worden verzameld. Hieruit kunnen de boeren die hun bedrijf willen voortzetten, grond kopen. Ook hij voorspelt dat ‘sommige boeren die blijven’ er wat anders bij gaan doen. „Zoals nieuwe teelt of natuurbeheer. Dat biedt ook weer meer kansen voor weidevogels. Recreatie is een andere optie.”

Voor massale woningbouw hoeven de inwoners niet te vrezen, meent de emeritus-hoogleraar. „De bewoners waarderen het huidige open landschap zeer. Dit blijft grotendeels gehandhaafd,” is zijn overtuiging. „De mensen kunnen er nog meer van genieten, omdat het toegankelijker wordt. Dat is goed, want anders gaat het naar de knoppen.”

En de huizen, de openbare ruimte en de infrastructuur zullen in de toekomst zo gebouwd en aangelegd moeten worden, dat er geen schade kan ontstaan, sluit Erkens af.